

Týskland eitt stór- veldi í Europa

Í gjár kundu týskarar hátiðarhalda eina ta størstu hendingina í týskari sögu, sameiningina av teimum báðum týsku londunum. Hetta er ein av avleiðingunum av lutvist friðarligu kollveltingini í Eystureuropa, sum av álvara tók dik á seg fyrrarið. Eitt tað mest sjónska teknið um eitt sundurbýtt Europa, Berlinmúrurinn, varð tikin

niður og fyrsta og mest avgerandi stigið varð tikið móti einum sameindum Týsklandið.

Hýrurin var goður á 80 millionum týskarum á midnátt týskvöldið, tá felagstýska flaggið varð vundið á stong við Brandenburger Tor í Berlin og týski tjóðarsangurin »Deutschland, Deutschland über alles...« varð sungin.

Eysturtýskaland strikað av landakortinum

Við sameiningini er Eysturtýskaland ikki til longur. Tað er søga, og fyri mong søga, sum skal gloymast. Eitt sameint Týskland broytir landakortið í Europa. Bráðliga er Týskaland fólkariðasta landið í Europa við uml. 80 mill. íbúgvum. Tað er eitt stórveldi í Europa, og ikki minst eitt búskaparligt stórveldi.

Til staðar undir tí søguliga hátiðarhaldinum í Berlin í gjár vóru fremstu leiðarar og kendastu andlit í týskum politikki eftir kríggið. Har vóru Helmut Kohl, sum nú verður fyrsti samveldiskanslarin í einum sameindum Týsklandi, í hvussu er til valið tann 2. desember, har var uttanríkisráðharrin, forsetin og fráfarni eysturtýski leiðarin, sum nú verður varakanslari í einum sameindum Týsklandi. Og ikki á gloyma so var fyrrverandi samveldiskanslarin, Willi Brandt, eisini til staðar. Tað er ikki minst honum

fyri at takka, at Týskland í dag er sameint. Tað er við hansara politikki eftir kríggið, at tað hevur eydnast at røkka so langt sum til eina sameining. Kohl hevur so tikið um endan, har Brandt slepti og hevur nú fullført sameiningina.

Stórt arbeiðsloysi

Tað er við eitt sindur av blandaðum kenslum, at bæði týsku londini gerast eitt ríki. Hóast mangir eysturtýskarar hava gleitt seg til sameiningina, er tað ein sannroynd, at tað fer at taka tíð at røkka sama livistøði sum í restini av Týsklandi. Eysturtýskarar eru ikki vanir við arbeiðsloysi og hjá teimum hevur heldur ikki skortað uppá sosiala trygd. Nú teir skulu til at vera partur av tí týska marknaðarbúskapinum er greitt, at arbeiðsloysi fer at økjast við raketferð. Ein stórur partur av fyrstunum í eystara parti av Týsklandi fara at verða stongdar, tí tær eru ov orationellar, dálka ov nógv og lúka ikki krøvini til trygdina hjá arbeiðsfólkunum.

Tað verður ein sonn kollvelting fyri flestu »eysturtýskarar« at gerast partur av einum stórtýsklandi. Men tað var hetta, sum teir ynsktu mest av øllum: at sleppa undan kommunismunnar oki og ófrælsi. Teir ynsktu at fáa frælsi og demokrati, at vera eitt fólk og eitt ríki saman við restini av Týsklandi. Og tað er hetta, sum nú er veruleiki.

Men eingin ivi um, at søgan kundi verið ódrvisi, um bert tilvildin hevði verið ein onnur. Tað var nevniliga ætlanin hjá táverandi eysturtýska einaræðisharranum, Honnecker, at brúka hermegi móti teimum mótmælendi fólkunum í gøtunum, ið kravdu frælsi og demokrati og sameining av Týsklandi. Hetta kundi havt eydnast honum og høvdu vit tá uttan iva verið vitni til eitt blóðbað meinlikt ti á Himmelfriedtorginum í Peking, har friðarligu mótmælisgongurnar vóru knústar við harðari hond.

Hetta hendi tibetur ikki í Eysturtýsklandi. Og tað er litil ivi um, at hesum kunnu týskarar í dag fyri ein stóran part takka sovjetiska leiðaranum Gorbatsjov fyri. Hansara framskygni og vælvilji móti frælsiskreftunum í Eystureuropa hava havt ómetalligan týdning.

Tøkk til Gorbatsjov

Í røðu síni til týska fólkíð sameiningardagin takkaði Kohl eisini Gorbatsjov fyri sin leiklut.

Hann visti í røðu síni á, at tað má vera eindomi í søguni, at sameiningin av tveimum londum undir so ymskum stýrum hevur gingið so friðarliga fyri seg. Her var av sonnum talan um eina friðarliga kollvelting, segði Kohl.

Hann sendi eisini eina serliga tøkk til tey trý sameind, USA, Bretland og Frakland, sum eftir seinna heimsbardaga tryggjaðu, at Vesturtýskaland og alt Berlin ikki fullu í hendurnar á kommunistunum. Kohl sendi eisini eina serliga tøkk til reformrørslurnar í Mið-, Eystur- og Suðureuropa og tað serliga í Ungarn, sum læt fyrstu flóttafólkini fara av landinum. Tað vóru hesi, sum í veruleikanum settu hol í Múrinn. Og síðani til frælsisrørslurnar í Pólandi og Tjekkoslavakia, sum birtu nýtt liv og dirvi í eysturtýskararnar.

Lært av søguni

Kohl nam eisini við sorgarleikin undir og eftir seinna heimsbardaga. Hann segði, at hetta mátti ikki endurtakast og tí heldur ikki gloymast.

— Vit — týska fólkíð — hava lært av søguni. Vit eru eitt friðar- og frælsiskandi fólk. Fyri okkum eru tjóðskaparkensla, frælsi og gott samstarv

við grannarnar eitt og tað sama.

Kohl lovaði í røðu síni stórar broytingar í tí partinum av Týsklandi, sum var Eysturtýskaland. Men hann legði afturat, at hetta hendir ikki eftir einum degi, nú eysturtýskarar og land teirra hava verið undir kommunistiskum diktaturi í meira enn 40 ár.

— Eg veit væl, at tað eru mong menniskju í heiminum, sum kenna við okkum hesa lotu, sum gleðast saman við okkum. Tey skulu vita, at Týskland er okkara móðurland, men eitt sameint Europa er okkara framtíð, segði týski samveldiskanslarin.

— Tað er óvanligt, at eitt land vrakar sína søgu, men eins óvanligt og ónáttúrligt var tað, at bæði týsku londini vóru sundurskild, segði forsetin í Eysturtýsklandi, Lothar de Maizière, í síni seinastu røðu, áðrenn hann tók sæti í týska samveldistunginum.

Stasi

Fyri eysturtýskaran fer sameiningin at merkjast í mangar mátar. Nú kann hann fritt ferðast í Týsklandi, hann hevur nú aftur havi at vera saman við ætt og kenningum, sum hann ikki hevur sæð síðani seinna heimsbardaga. Eysturtýski herurin er ikki til longur og heldur ikki tað nógv hataða trygdarpolitíðið Stasi.

Men júst spurningurin um Stasi fer uttan iva at elva til nógv høvdubrýggj

